

Kindvriendelijke rechtspraak 😊

FJR 2017/19

Editorial

Recentelijk wraakten twee minderjarigen een Rotterdamse kinderrechter in een procedure tot benoeming van een nieuwe bijzondere curator, die zichzelf hadden gestart. De kinderrechter zou in haar beslissing geen rekening hebben gehouden met een brief van de minderjarigen en zij zou de procedure tot benoeming van een nieuwe bijzondere curator gebruiken om de minderjarigen te dwingen met haar te praten zonder advocaat of vertegenwoordiger. De wrakingskamer wees het verzoek tot wraking af (ECLI:NL:RBROT:2017:911). Interessant is dat de beslissing is geformuleerd in 'voor kinderen begrijpelijke taal'. Zo probeert de kamer zo goed mogelijk uit te leggen welke stappen hebben geleid tot de uiteindelijke conclusie, met behulp van korte samenvattingen en tussenconclusies. Ook zijn overwegingen minder formeel geformuleerd met zinnen als: '[i]n dat soort zaken kunnen kinderen dus zelf een verzoek aan de rechter doen' en '[e]r zijn dus geen goede argumenten om de kinderrechter te wraken'.

In Engeland schreef een *High Court Judge* in februari 2016 eveneens zijn uitspraak in kindvriendelijke taal. Dit betrof een kinderbeschermingszaak waarin kinderen door hun vader dreigden te worden meegenomen naar Syrië (zie www.bailii.org/ew/cases/EWFC/HCI/2016/9.html). De gehele uitspraak is relatief kort en toegankelijk geschreven, met korte zinnen en met aan het eind een juridische samenvatting ('*In legal language, I make these findings ...*'). Deze zaak heeft veel aandacht gekregen. Commentatoren wezen er meteen op dat dit waarschijnlijk ook de eerste zaak is waarin een rechter zich zelfs van emoji tekens 😊 bedient.

In beide voorbeelden zijn rechters zich bewust van het belang van begrijpelijke uitspraken voor kinderen. Dit sluit aan bij het internationale concept '*child-friendly justice*' dat is gericht op het vergroten van de mogelijkheden voor kinderen om te participeren in juridische procedures, met inbegrip van gerechtelijke procedures. *Child-friendly justice* is nader uitgewerkt in de *Guidelines on child-friendly justice* van de Raad van Europa (2010). Deze richtlijnen zijn op zichzelf niet juridisch bindend, maar vloeien voort uit rechtspraak van het EHRM en zijn sterk beïnvloed door het IVRK en de uitleg die daaraan wordt gegeven door het VN-Kinderrechtencomité, onder meer in zijn tiende en twaalfde *general comment*. Inmiddels verwijst het EHRM in toenemende mate naar de guidelines, die daarmee hun weg vinden naar juridisch bindende rechtspraak.

Child-friendly justice betekent dat juridische procedures toegankelijk moeten zijn voor kinderen, moeten aansluiten bij hun leeftijd en rijpheid, en rekening moeten houden met hun behoeften en rechten. Dat vraagt o.a. om kindvriendelijke informatie, bijstand door een eigen raadsman, aandacht voor de betrokkenheid van ouders, oog voor participatie tijdens de zitting en terugkoppeling van de beslissing naar kinderen toe. Wat dit laatste betreft, benadrukken de richtlijnen het belang van '*judgments and court rulings affecting children (...) explained to them in a language that children can understand, particularly those decisions in which the child's views and opinions have not been followed*'.

In het licht van *child-friendly justice*, dat inmiddels wereldwijd navolging krijgt, moeten we de eerdergenoemde initiatieven van rechters toejuichen. Deze rechters zetten zich in om hun beslissingen begrijpelijk te maken voor kinderen. Dat getuigt van lef en leiderschap. Dat kindvriendelijk schrijven helemaal niet zo eenvoudig is, blijkt ook. Je kunt zien dat de Rotterdamse rechters vasthielden aan het gebruikelijke format en daarbinnen naar de vrije ruimte zochten. Er zit nog relatief veel juridisch jargon in en tal van dubbele ontkenningen. In een *common law* systeem als het Engelse is meer vrijheid voor de rechter en dat leidt doorgaans al tot lezenswaardige uitspraken. Het Nederlandse systeem laat traditioneel minder ruimte. Maar het begin is er. Deze voorbeelden verdienen wat mij betreft navolging.

¹ Prof. mr. T. (Ton) Liefwaard is hoogleraar Kinderrechten aan de Universiteit Leiden en redacteur van FJR.